Brief aan de leden

T.a.v. het college en de raad

Datum
29 september 2026

Ons kenmerk
U202600471
Lbr. 26/038

Telefoon
070-373 83 93

Bijlage(n)

Onderwerp
Stand van zaken ‘Eerder aanvragen’: aanbetaling netaansluiting

Geachte leden van college en gemeenteraad,

Met deze brief informeren wij u over de stand van zaken rond de nieuwe werkwijze ‘Eerder aanvragen’. We gaan daarbij in het bijzonder in op de aanbetalingsverplichting bij een aanvraag voor netcapaciteit voor nieuwbouwwoningen, en wat dit betekent voor uw gemeente.

De VNG heeft over de aanbetaling intensieve gesprekken gevoerd met het rijk. In het laatste bestuurlijk overleg van 25 september heeft het rijk de volgende 3 toezeggingen gedaan:

1. Er komt een alternatief voor de huidige aanbetalingssystematiek.
2. Facturering van aanvragen vanaf 1 oktober 2026 wordt uitgesteld tot 1 oktober 2027.
3. Gemeenten kunnen de factuur en aanvraag tot 1 oktober 2027 kosteloos annuleren.

Dat betekent niet dat alle onzekerheden over de financiële gevolgen van Eerder aanvragen zijn weggenomen. Wij vinden het van belang dat gemeenten deze risico’s goed kunnen meewegen bij hun besluit om netcapaciteit voor nieuwbouwwoningen aan te vragen.

Aanleiding en voorgeschiedenis
Tot 1 juli 2026 hielden netbeheerders netcapaciteit in reserve voor het aansluiten van onder meer woningen. Deze praktijk bleek juridisch niet langer houdbaar. Sinds 1 juli staan aanvragen – van groot- of kleinverbruikers – voor netcapaciteit in congestiegebieden op de wachtlijst van de netbeheerders.

Om te zorgen dat maatschappelijk belangrijke functies zoals woningbouw voorrang krijgen bij toewijzing van ruimte op het stroomnet, bepaalt het maatschappelijk prioriteringskader welke maatschappelijke functies prioriteit krijgen. Nieuwbouwwoningen en schoolgebouwen vallen in prioriteitscategorie 3 (basisbehoeften) en kunnen daardoor met voorrang op de wachtrij komen. Binnen de prioriteitscategorie ‘basisbehoeften’ geldt het first-come-first-serve-principe. Daarom is het van belang dat voor nieuwbouwwoningen vroegtijdig netcapaciteit kan worden aangevraagd. Om dit vorm te geven is de werkwijze Eerder aanvragen uitgewerkt. Gemeenten krijgen de mogelijkheid om voor de komende 10 jaar woningbouwprojecten met voorrang op de wachtlijst te plaatsen. Gemeenten kunnen de projecten tussen 1 en 23 oktober via mijnaansluiting.nl aanmelden, voordat de netbeheerders alle resterende netcapaciteit in 2027 vrijgeven.

Ook na 23 oktober blijft Eerder aanvragen de werkwijze om voor nieuwe woningbouwplannen netcapaciteit aan te vragen.

Aanbetalingsverplichting
Netbeheerders hebben bij de uitwerking van de werkwijze aangegeven dat zij een aanbetaling vragen aan gemeenten voor de te maken aansluitkosten en de wachtrijpositie. De gemeente ontvangt hiervoor na het indienen van de aanvraag een offerte van de netbeheerder. Deze moet binnen 90 dagen ondertekend worden, met deze ondertekening gaat de gemeente de betalingsverplichting aan. De VNG heeft vanaf het moment dat dit kenbaar werd gemaakt zich ingezet om de eis van deze betalingsverplichting uit de offerte te krijgen, omdat dit leidt tot extra administratieve lasten voor gemeenten.

Toezegging staatssecretaris De Bat
Staatssecretaris de Bat heeft tijdens het bestuurlijk overleg van 15 juli aangegeven dat gemeenten de uiteindelijke aansluitkosten en kosten voor de wachtrijpositie niet hoeven te betalen. De afgelopen maanden zijn we met het rijk in gesprek geweest over hoe dit georganiseerd kan worden. Inmiddels heeft het rijk aangegeven dat het niet is gelukt de aanbetalingsverplichting in de offerte weg te nemen. Wel heeft het rijk daarop 3 toezeggingen gedaan:

1. Er komt een alternatief voor de aanbetalingssystematiek voor gemeenten. Voor de uitwerking van dat alternatief is echter tijd nodig.
2. De facturen die gemeenten gaan ontvangen worden pas per 1 oktober 2027 verstuurd, zodat in de tussentijd een alternatief kan worden uitgewerkt waarbij ook de bredere vormgeving van aanbetalingssystematiek wordt betrokken.
3. Als dit alternatief om wat voor reden dan ook onvoldoende uitkomst biedt, dan kan de gemeente tot 1 oktober 2027 de factuur kosteloos annuleren. Dat betekent wel dat daarmee de aanvraag komt te vervallen.

Wat betekent dit voor uw gemeente?
Op basis van de toezegging van het rijk adviseren wij gemeenten om de aanvragen voor woningbouwprojecten tussen 1 en 23 oktober 2026 wel in te dienen. Dat zorgt in ieder geval dat woningbouwprojecten op de wachtlijst komen.

Dit betekent dat de gemeente de eerder genoemde offerte ontvangt en met ondertekening een betalingsverplichting aangaat. Dit vraagt om interne voorbereiding in de gemeente; bereid waar nodig de financiële en bestuurlijke besluitvorming voor, bijvoorbeeld rond de begroting, balansmutaties en mandatering. Dit betekent niet dat gemeenten de kosten uiteindelijk zelf moeten dragen. Het uitgangspunt blijft dat het rijk zijn toezegging nakomt en de uiteindelijke kosten van de aanbetaling niet voor rekening komt van de gemeente. Op de website van de VNG staat meer informatie over de gemaakte afspraken en hoe gemeenten dit moeten inboeken op hun balans.

Naast de eerder genoemde toezeggingen wil het rijk ook een budget van € 5 miljoen beschikbaar stellen om gemeenten te helpen. Te denken valt aan kleinere gemeenten die onbedoeld toch in een specifieke lastige situatie komen als gevolg van het tekenen van de offerte, zonder dat een andere partij daarin kan voorzien, waardoor deze gemeenten te maken krijgen met onredelijke gevolgen en woningbouwprojecten geen doorgang kunnen vinden. Deze voorziening zal de komende periode worden vormgegeven, parallel aan het traject voor een alternatief voor betaling. Zodra er, naar verwachting in 2027, meer duidelijkheid is over het alternatief voor de aanbetaling door gemeenten, informeren wij gemeenten opnieuw.

NB: Wij roepen gemeenten op die dit nog niet hebben gedaan om in mijnaansluiting.nl een gebruikersgroep en gebruikersrechten aan te vragen via de servicedesk van mijnaansluiting.nl voorafgaand aan 1 oktober. Alleen met een gebruikersgroep en rechten kunnen gemeenten hun projecten indienen.

Tot slot

Het reserveren van netcapaciteit zoals dat voorheen ging voor woningbouw is juridisch niet langer mogelijk. De VNG realiseert zich echter dat Eerder aanvragen veel vraagt van gemeenten, zowel in tijd als in personele inzet. De verdere uitwerking van de werkwijze is gedurende het proces daarbij op belangrijke punten gewijzigd, waardoor gemeenten zich in korte tijd moesten voorbereiden en herpositioneren op deze nieuwe taak. Deze taak brengt bovendien nieuwe administratieve, juridische en financiële verantwoordelijkheden en risico's met zich mee.

De VNG heeft bij de totstandkoming en het uitwerken van de werkwijze Eerder aanvragen continu de afweging gemaakt of het proces gemeenten wel de mogelijkheid biedt om woningbouwprojecten vroegtijdig op de wachtlijst te laten plaatsen en voor prioriteit in aanmerking te laten komen.

De inzet van de VNG is er gedurende het hele proces op gericht geweest de nieuwe werkwijze zo werkbaar en verantwoord mogelijk te maken voor gemeenten. Daarbij hebben wij nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de aanbetalingsverplichting en de korte voorbereidingstijd en hebben wij verschillende alternatieven voorgesteld. Niet alle zorgen en risico's konden binnen de huidige kaders worden weggenomen. De VNG beschouwt de huidige uitwerking daarom niet als een bevredigende eindoplossing en heeft dit ook duidelijk gemaakt aan de staatssecretaris en de netbeheerders. Wij blijven ons inzetten voor een structurele oplossing die de financiële en juridische risico's voor gemeenten zoveel mogelijk beperkt.

Ondanks de resterende aandachtspunten adviseren wij gemeenten nogmaals, gezien het belang van de voortgang van de woningbouwopgave, om binnen de huidige afspraken de noodzakelijke stappen te zetten voor Eerder aanvragen.

Informatie

De VNG blijft gemeenten hierbij ondersteunen met webinars en aanvullende inloopspreekuren. Gemeenteambtenaren kunnen hun vragen en ervaringen daarnaast delen met andere gemeenten via het VNG-forum.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

dr. P.W. Jeroense
Algemeen directeur